

K sedemdesiatke**PhDr. Jozefa Daniela, DrSc.**

Je správne a záslužné, ak v súvislosti s rozvojom slovenskej vedy nezabúdame ani na jej významných predstaviteľov. V oblasti psychológie práce k nim nesporne patrí PhDr. Jozef Daniel, DrSc., dlhoročný vedúci vedecký pracovník v Ústave experimentálnej psychológie SAV v Bratislave, v súčasnosti už na dôchodku.

Jeho celoživotné vedecké dielo si zasluhuje, aby si jeho významné životné jubileum pripomenula nielen psychologická odborná obec, ale i široká kultúrna verejnosť, pracovníci z príbuzných vedných disciplín, najmä fyziológie práce, pedagogiky, pracovného lekárstva, ale i osadenstvá mnohých priemyselných závodov a podnikov, ktorým výsledky Danielovej výskumnej činnosti účinne pomáhali ozdravovať pracovnú atmosféru, medziľudské vzťahy, ale aj efektívnosť výrobných prác. Toto konštatovanie platí doslova a do litery, pretože J. Daniel po celé desaťročia svojou pribojnou vedeckovýskumnou činnosťou i osobnou príkladnosťou ukázal, ako možno výsledky vedeckého bádania úspešne transformovať do výrobných i širokej spoločenskej praxe. Najpresvedčivejšie to dokázal napr. v spolupráci so Slovchémiou a Slovnaftom. Nakoľko v tejto spolupráci s výrobnou praxou rozšíril a rozvinul poznatkový systém psychológie práce ako vednej disciplíny, to zaiste zasluhuje zhodnotiť pri tejto príležitosti jeho životného jubilea odborné psychologické časopisy.

Jozef Daniel je priekopníkom a jedným zo zakladateľov psychológie práce na Slovensku a nesporne aj popredný reprezentant tejto psychologickéj disciplíny v rámci ČSFR i v zahraničí. Toto vysoké hodnotenie si zasluhuje za prenikavé výsledky svojho vedeckého výskumu, čím sa v

rozhodujúcej miere pričinil najmä o rozvoji inžinierskej psychológie.

Žiada sa vyzdvihnúť, že sa k takým prenikavým vedeckým výsledkom dopracoval chlapec, ktorý sa narodil 14. júna 1922 v maloroľníckej rodine v Krivej, okres Dolný Kubín, a ktorý sa musel na stredoškolských i vysokoškolských štúdiách zväčša vydržiavať pomocou štipendií a kondícií. Po maturite na gymnáziu v Dolnom Kubíne v r. 1942 pokračoval vo vysokoškolskom štúdiu na FFUK v Bratislave, ktoré zavŕšil rigoróznou prácou a doktorátom z odboru psychológie. Po niekoľkých rokoch praxe na Psychotechnickom ústave a na Výskumnom ústave pre stavebníctvo v Bratislave v r. 1956 prešiel do Psychologického laboratória SAV, neskôr zmeneného na Ústav experimentálnej psychológie SAV, kde vybudoval oddelenie inžinierskej psychológie a kde pracoval vyše 30 rokov až do odchodu do dôchodku v r. 1988.

Vedecké dielo J. Daniela zahŕňa rozsiahle práce z oblasti psychológie práce. Najväčšiu časť svojej vedeckovýskumnej činnosti venoval problematike psychickej záťaže, ktorú zhrnul v monografickej práci. Ide o závažné vedecké dielo, ktoré je integráciou výsledkov dlhodobého laboratorného a terénneho výskumu. Pre celú bádateľskú prácu jubilanta je príznačná aktuálnosť riešenej problematiky a výrazný zreteľ na aplikáciu získaných výsledkov vo výrobných a spoločenských praxiach. No najvýraznejšie sa toto jeho úsilie prezentuje práve v spomínanej monografickej práci o psychickej záťaži. Osobitne treba vyzdvihnúť mnohé nové poznatky a ich prenikavý prínos najmä pre vybudovanie teoretickej bázy inžinierskej psychológie. Osobitne sa žiada doceniť tak jej intra-disciplinárny dosah vnútri psychologických vied, ako aj širší vplyv tohto diela v interdisciplinárnom kontexte, najmä pre príbuzné vedné disciplíny, ktoré sa zaoberajú psychickou záťažou zo svojich špecifických hľadísk. Spomenieme najmä

podnetný význam Danielovho diela o psychickej záťaži a jeho využitie v modelovaní záťažových situácií v školskej práci i širšej problematiky učebnej výkonnosti a školského zlyhania žiakov, ako ju napr. využil autor týchto riadkov v svojej vysokoškolskej učebnici *Základy školskej psychológie* (1986). Táto Danielova práca otvára aj ďalšie široké možnosti aplikácie poznatkov psychológie práce aj inžinierskej psychológie na vypracovanie vedeckých základov výchovno-vzdelávacieho procesu. Výchova a vzdelávanie nie sú len pedagogické javy, ale majú aj svoje biologické, psychologické a sociologické aspekty. Sú to teda javy interdisciplinárneho zamerania. Pri ich uskutočňovaní je nevyhnutné tento fakt rešpektovať. Preto by bolo žiaduce, aby sa v školskej práci výraznejšie využívali aj tieto podporné služby. Škola a učiteľ sa čoraz viac a viac ocitajú pred problémami, ktoré bude možné zvládnuť len v tímovej spolupráci učiteľa ako vedúcej osobnosti s príslušnými odbornými službami. Danielove práce o inžinierskej psychológii poskytujú veľa podnetov a poznatkov na ich implantovanie do školskej výchovno-vzdelávacej praxe.

Po obhajobe dizertačnej práce pod názvom *Psychická záťaž v laboratórnych a terénnych podmienkach* získal menovaný vedeckú hodnosť doktora psychologických vied.

Z ďalších jeho prác a knižných publikácií treba spomenúť ešte *Psychológiu práce*, ktorá bola preložená aj do ruštiny, a výskumnú monografickú knižnú publikáciu *Psychologická analýza činnosti operátora* (1979). Okrem knižných prác publikoval náš jubilant aj vyše 150 odborných štúdií v odborných a vedeckých časopisoch. Týmito prácami J. Daniel v podstatnej miere prispieval tri desaťročia ku konštituovaniu a presnejšiemu vymedzeniu najmä inžinierskej psychológie. V tomto smere odviedol mimoriadne záslužnú prácu svojím dlhoročným účinkovaním ako externý učiteľ na Filozofickej fakulte UK na Katedre psychologických vied a od r. 1970 aj na Katedre psychológie Filozofickej fakulty UPJŠ v Košiciach, kde bol až do r. 1973 hlavným garantom pre špecializáciu psychológie práce. Na jeho vysoko kvalifikované pe-

dagogické vedenie tu spomínajú desiatky absolventov, ktorí ako psychológovia práce pôsobia v rozličných priemyselných a hospodárskych podnikoch najmä na východnom Slovensku.

Stručná charakteristika pracovného pôsobenia J. Daniela by nebola úplná, keby sme aspoň informatívne nespomenuli aj ďalšie úseky jeho plodnej činnosti. Máme na mysli najmä jeho bohatú expertíznu činnosť pre podniky a závody priemyselnej výroby, ale aj pre príslušné rezortné ministerstvo. Naša psychologická obec pozná J. Daniela ako obetavého a angažovaného organizátora psychologických aktivít, najmä vedeckých podujatí i väčších akcií, ako boli psychologické zjazdy, ale aj ako predsedu Psychologickej spoločnosti pri SAV v rokoch 1970—1972, resp. ako aktívneho člena redakčných rád odborných psychologických časopisov.

Vysoká odborná erudovanosť otvárala nášmu jubilantovi dvere aj do zahraničia na medzinárodné psychologické kongresy a sympóziá, kde nevystupoval len s odbornými referátmi, ale často bol poverovaný aj vedením rozličných medzinárodných rokovaní, resp. sekcií psychológie práce. Tým sa J. Daniel výrazne zaslúžil o reprezentáciu našej vlasti vo vednom odbore psychológia a patrí mu za to naše úprimné poďakovanie.

Platí to o to viac, že PhDr. J. Daniel, DrSc., je vzácne skromný, čestný a pracovitý človek, dobrý priateľ, ochotný vždy obetavo pomôcť každému, kto túto pomoc potrebuje. V svojej osobe vedca dokázal vždy spájať náročnosť a rigoróznosť k sebe i k druhým s hlboko ľudským cítením a vzácnu toleranciou voči názorom druhých. Sú to veľmi vzácne ľudské vlastnosti, ktoré tak naliehavo potrebuje súčasná prelomová doba obnovenia humanity a demokracie. Radi by sme boli, keby náš jubilant ako vedec a skromný človek našiel čím väčší počet svojich nasledovníkov, najmä medzi našou mladou generáciou. V tomto zmysle si dovoľujeme adresovať svoje riadky aj za nás, jeho kolegov, ako úprimný pozdrav J. Danielovi, vytrvalému hľadačovi psychologických atribútov slobodnej a šťastnej práce ľudí. Do ďalších rokov jeho jesene života želáme mu veľa zdravia a šťastia.

J. HVOZDÍK